

Kristine Nergaard og Beate Sletvold Øistad

Fastsettelse av lønn og honorar for korttidsoppdrag på det kunstneriske feltet

En utredning for Rådet for folkemusikk og folkedans

Kristine Nergaard og Beate Sletvold Øistad

**Fastsettelse av lønn og honorar
for korttidsoppdrag på
det kunstneriske feltet**

En utredning for Rådet for folkemusikk og folkedans

© Fafo 2016
ISSN 0804-5135

Innhold

1. Forord og problemstillinger	4
2. Innledning og bakgrunn	5
3. Organisasjoner for arbeidstakere og yrkesutøvere	7
Norske dansekunstnere (NoDa).....	7
Musikernes fellesorganisasjon (MFO).....	7
Norsk skuespillerforbund (NSF).....	8
Norsk journalistlag og NJ frilans.....	8
Andre kunstnerorganisasjoner.....	8
Andre interesseorganisasjoner der mange jobber på oppdrag.....	8
4. Arbeidsgivere og oppdragsgivere	9
5. Avtaler og retningslinjer for avlønning av frilansere/korte oppdrag	11
Avtaler med tariffestede satser for lønnstakere med korte ansettelser.....	11
Oppdrag i Den kulturelle skolesekken.....	13
Norske Dansekunstnere (NoDa). Avtale med PRODA – pedagoger.....	14
Veiledende satser for private ballettskoler - pedagoger.....	14
Dirigenter og instruktører i korps og kor – anbefalte satser.....	15
Timelønn i kulturskolen og undervisningstimer per årsverk.....	16
Lærere, instruktører og ledere på kurs i regi av NMF.....	17
MFO anbefalte satser for privatundervisning og seminarer.....	17
MFO –minstesats for konserter 2016.....	18
Anbefalte satser for selvstendig næringsdrivende og konkurranselovgivning.....	18
6. Muligheter og overveielser knyttet til timelønn og honorar	20
Lønn og systemer for å fastsette lønn.....	20
Selvstendig næringsdrivende.....	21
Forpliktende eller anbefalte satser på områder som ikke reguleres av tariffavtale.....	22
Kompetanse og realkompetanse.....	22
Andre forhold som reguleres.....	23

1. Forord og problemstillinger

Temaet for dette notatet er hvordan lønn og honorar fastsettes i kunstneriske og pedagogiske yrker med mange frilansere og oppdragstakere. Utredningen er gjennomført på oppdrag fra Rådet for folkemusikk og folkedans, et organ i Stiftinga for folkemusikk og folkedans. Rådet er satt sammen av representanter fra feltet som arbeider for og med norsk folkemusikk og folkedans og har som hovedmål og fremme, verne og videreføre norske folkemusikk- og folkedanstradisjoner. Rådet ønsket en oversikt over hvordan lønn og honorar blir fastsatt for instruktører og pedagoger innen dans, musikk og annen scenekunst, inkludert kurs og instruksjon av amatører. Utredningen skulle så langt som mulig dekke ulike typer tilknytningsformer som er aktuelle for instruktører og kursledere med tidsavgrensede oppdrag eller deltidsstillinger innen folkedans og folkemusikk. Dette omfatter midlertidig ansatte lønnstakere, lønnstaker uten ansettelse (frilansere i henhold til folketrygdloven) og selvstendige oppdragstakere (selvstendig næringsdrivende). I tillegg til at utredningen skulle beskrive hvordan lønn/honorar fastsettes for instruktør-oppdrag, ønsket oppdragsgiver også informasjon om hvordan realkompetanse verdsettes i fastsettelsen av lønn og honorar.

Utredningen er i hovedsak basert på gjennomgang av relevante tariffavtaler og anbefalte eller avtalte satser for honorar for selvstendige oppdragstakere. Vi har også gått igjennom tilgjengelige veiledninger fra fagforbund og yrkesorganisasjoner med mange frilansere og/eller oppdragstakere. I tillegg har vi innhentet bakgrunnsinformasjon fra en av de større arbeidstakerorganisasjonene innen kulturfeltet og har fått bakgrunnsinformasjon fra Rådet for folkemusikk og folkedans.

Avslutningsvis oppsummerer vi hvilke tariffbestemmelser eller retningslinjer som benyttes for å fastsette en timelønn eller et honorar som reflekterer den typen innsats som legges ned av korttidsansatte instruktører innen dans og musikk, inkludert hvordan man i ulike typer ansettelse og oppdrag beregner forholdet mellom aktiv tid (undervisning eller kunstnerisk utøvelse) og tid til forberedelser/etterarbeid fastsettes.

Takk til Odd Langklopp, MFO, som tok seg tid til å svare på spørsmål om regelverk og ulike utfordringer frilansmusikere møter, og til Fafø-kollega Kristin Alsos for kvalitetssikring av notatet.

Oslo 22.8 2016
Kristine Nergaard

2. Innledning og bakgrunn

En rekke yrkesutøvere innen kunstneriske yrker som baserer seg på å utføre arbeidsoppgaver for flere arbeidsgivere/oppdragsgivere har ikke fast ansettelse, men lønnes på honorarbasis. Noen av disse har hele eller stordelen av sin arbeidsinntekt fra denne typen arbeidsoppgaver/oppdrag, mens andre kombinerer en ordinær ansettelse med avgrensede oppdrag for andre arbeidsgivere. Denne typen tidsavgrensede arbeidsforhold kan organiseres som:

- midlertidig ansettelse for en avgrenset oppgave etter arbeidsmiljøloven,
- ikke-ansatt lønnstaker (frilansere eller oppdragstakere) ¹ eller
- oppdragstaker kan kreve honorar for arbeidet som personlig næringsdrivende

Skillet mellom de ulike gruppene beskrives i detalj av skatteetaten som viser til at den første gruppen er i et ansettelsesforhold, den andre gruppen utfører arbeid uten å være i et ansettelsesforhold mens næringsdrivende driver en virksomhet for egen regning og risiko.² Arbeidsmiljøloven har imidlertid ikke et skille, her er kategoriene arbeidstaker eller ikke. Organisasjoner for kunstnere viser til at det er en utfordring at oppdragsgivere i en del tilfeller ikke ønsker inngå avtaler om ansettelse, men i stedet forlanger at oppdraget skal utføres som selvstendig næringsdrivende. Samtidig vises det til at en del personer ønsker å fakturere oppdrag som selvstendig næringsdrivende.

Skillet mellom frilanser (ikke-ansatt lønnstakere) og lønnstakere med et ansettelsesforhold er også viktig. Arbeidsgiver/oppdragsgiver betaler arbeidsgiveravgift og trekker skatt for begge grupper, men hvis det dreier seg som ikke-ansatte lønnstakere (frilansere) har ikke arbeidsgiver ansvar for feriepenger og reglene for sykepenger er dårligere enn for ansatte lønnstakere. Ikke-ansatte lønnstakere faller også i hovedsak utenom arbeidsmiljølovens bestemmelser.³

Når man diskuterer lønn og honorar i kunstneriske/kunstnerisk relatert arbeid, må man være oppmerksom på at begrepene frilanser og oppdragstaker ikke brukes konsistent. I dagligtale vil ofte «frilanser» benyttes som en generell betegnelse for arbeidstakere eller oppdragstakere med mindre oppdrag uavhengig formell tilknytning eller skatteposisjon. Her forsøker vi å være konkret i referansene, og vil være forsiktig med å benytte

---

¹ Folketrygdloven har følgende definisjon: «Med frilanser menes i denne loven enhver som utfører arbeid eller oppdrag utenfor tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse, men uten å være selvstendig næringsdrivende, se § 1-10». Denne definisjonen benyttes i inntektsundersøkelsene blant kunstnere (Mari Torvik Heian, Bård Kleppe og Knut Løyland (2015): *Kunstnerundersøkelsen 2013 Kunstnernes inntekter*. Telemarksforskning). <https://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/filer/2631.pdf> og framgår også av veiledere publisert av skatteetaten.

² <http://www.skatteetaten.no/n/Bedrift-og-organisasjon/Starte-bedrift/Jeg-vil-i-gang/Starte-egen-bedrift1/Arbeidstaker-eller-naringsdrivende/?chapter=3510#kapitteltekst>

³ «Ikke-ansatte arbeidstakere faller som hovedregel utenfor arbeidsmiljøloven, men enkelte av lovens rettighetsbestemmelser er gjort gjeldende også for denne gruppen. Dette dreier seg primært om bestemmelsene om sikkerhet og helse på arbeidsplassen og bestemmelser om vern mot diskriminering» (Skatteetaten)

begrepet frilanser. I stedet benyttes ikke-ansatt lønnstaker, som er det begrepet som benyttes av skatteetaten.

Innen kunstneriske yrker som musiker, danser og skuespiller, blant journalister, fotografer og forfattere, og blant tjenesteutøvere innen grafisk design, språktjenester som oversettelse/korrektur med mer, er tidsavgrensede oppdrag vanlig. Det samme vil gjelde ulike typer «instruktører», som spenner fra instruktører innen folkedans til kordirigenter og profesjonelle sceneinstruktører med ansvar for amatørteater/spel. Vi vil også finne denne typen oppdrag i andre bransjer, for eksempel blant konsulenter av ulik type.

I kunstnerundersøkelsen fra 2013 (Heian mfl. 2015) oppga 10 prosent at de var frilansere (ikke-ansatte lønnstakere), 59 prosent selvstendig næringsdrivende, 17 prosent fast ansatte, 5 prosent midlertidig ansatte og 5 prosent hadde eget selskap. Undersøkelsen viste at frilanser (ikke-ansatt lønnstaker) var mest vanlig blant skribenter og scenekunstnere. Vi finner totalt sett langt flere selvstendig næringsdrivende enn frilansere i alle de ulike kategoriene kunstnere, også blant musikere og scenekunstnere.

Personer som ikke har noen fast arbeidsgiver, men som veksler mellom arbeidsgivere eller oppdragsgivere, kan falle på siden av målgruppa for tradisjonelle arbeidstakerorganisasjoner, som er lønnstakere i fast stilling. Men når slike oppdrag er en vanlig del av yrket, vil organisasjonene i mange tilfeller også ha et medlemstilbud til yrkesutøvere som ikke har fast ansettelse. Skillet vil heller ikke alltid være klart, en skuespiller, journalist eller musiker kan ta kortere oppdrag ved siden av en vanlig jobb eller skifte tilknytning over tid.

Retningslinjer for honorarer, i den grad de får stor nok utbredelse, kan også ha betydning for konkurranseforholdene innad i bransjen. Hvis forskjellen mellom lønn for fast ansatte og honorering av ulike typer kortere oppdrag blir for stor i sistnevntes disfavør, kan dette bidra til at arbeidsgiver vil satse på å ha færre fast ansatt. Standardiserte honorar eller lønnsatser begrenser mulighetene for oppdragsgiver til å presse priser nedover og forhindrer oppdragstakere i å underby hverandre.

3. Organisasjoner for arbeidstakere og yrkesutøvere

Det finnes en rekke organisasjoner som er relevante for oppdragstakere i ulike tilknytningsformer. Her avgrensner vi oss til kunstneriske yrker eller relaterte yrker. Den siste undersøkelsen av inntekt blant kunstnere (2013) omfattet 30 organisasjoner. Har fant man scenekunstnere og filmkunstnere, regissører og instruktører, musikere og komponister, forfattere, oversettere og kunstkritikere, billedkunstnere, grafikere osv. Kunstnernettverket, som utgjør en overbygning for kunstnerorganisasjonene – særlig når det gjelder kunstnerpolitikk og kunstners inntekts- og sosiale forhold – har 19 medlemsorganisasjoner. De fleste organisasjonene har medlemmer som tar kortere oppdrag enten som midlertidig ansatte lønnstakere, ikke-ansatte lønnstakere eller næringsdrivende.

Noen av de mest relevante er:

Norske dansekunstnere (NoDa)

Norske dansekunstnere (NoDa) er et frittstående, landsomfattende fagforbund for dansere, koreografer og pedagoger, med rundt 870 medlemmer. Forbundet ble dannet i 1947 under navnet Norsk Ballettforbund. Blant medlemmene finnes både arbeidstakere, frilansere (ikke-ansatte lønnstakere) og næringsdrivende. De fleste av NoDas medlemmer er i flere av disse kategoriene.

Musikernes fellesorganisasjon (MFO)

Musikernes fellesorganisasjon er et fagforbund for utøvende kunstnere og pedagoger, tilsluttet Landsorganisasjonen i Norge (LO). Alle yrkesutøvere som har inntekter fra musikk, dans, scenekunst og andre nærliggende kunstneriske yrker eller virksomheter, kan tas opp som medlem. MFO har 8000 medlemmer og er landets største kunstneriske fagforbund. En betydelig del av MFOs medlemmer er frilansere (i betydningen at de ikke er ansatt i en ordinær stilling), og mange fakturerer noen eller alle sine oppdrag som selvstendig næringsdrivende. Også her finner vi en MFO har avtaler med teatre, opera og symfoniorkestre, i kommunal sektor (kulturskoler) og har også andre typer avtaler. Forbundet arbeider mye med rettigheter for medlemmer som ikke har fast stilling, og tilbyr disse ulike former for støtte og rådgivning, inkludert å gå igjennom kontrakter. MFO har blant annet to advokater i sin stab. Det vises til at denne gruppen medlemmer jevnt over etterspør minst like mye (og ofte mer) bistand enn musikere i faste stillinger.

Norsk skuespillerforbund (NSF)

Norsk skuespillerforbund er et frittstående, landsomfattende fagforbund for skuespillere. Forbundet har om lag 1350 medlemmer, hvorav det store flertallet er frilansere i betydningen at de ikke har fast ansettelse. NSF ble stiftet i 1898, som et av verdens første skuespillerforbund. NSF har tariffavtale for teateransatte skuespillere (ordinært ansatte skuespillere), og en rekke avtaler som regulerer avlønning av skuespillere og kan bistå med å forhandle fram avtaler for skuespillere i private produksjoner. NSF har sammen med NoDa og Norsk Teater- og Orkesterforening (NTO) opprettet Skuespiller- og danseralliansen (SKUDA) som er et tiltak der et visst antall skuespillere og dansere ansettes. Disse får lønn av SKUDA i perioder uten oppdrag (www.skuda.no).

Norsk journalistlag og NJ frilans

NJ frilans er et lag i Norsk journalistlag (NJ) som organiserer frilansjournalister. Laget jobber med opplæring, informasjon og å styrke frilanseres rettigheter. NJ frilans organiserer rundt 800 medlemmer. Norsk journalistlag har fire tariffavtaler med Mediebedriftenes landsforening/ NHO. Hver av disse har bilag som regulerer frilansernes rettigheter. NJ har også en egen frilanskalkulator, NJ Timepris, hvor frilansere (ikke-ansatte lønnstakere) og næringsdrivende kan beregne priser basert på lønnsnivået i mediebransjen. Med kalkulatoren kan frilansere beregne både timepris og honorar. Satsene i kalkulatoren er basert på NJs lønnsstatistikk. NJs mål med frilanskalkulatoren er at frilansere skal kunne ta ut samme lønn som ansatte kolleger med sammenliknbar kompetanse, ansiennitet og arbeidsområde. Ikke-medlemmer har tilgang til kalkulatoren, men får ikke lagre beregningene.

Andre kunstnerorganisasjoner

Organisasjonene for scenografer og sceneinstruktører har bestemmelser i sin avtale for teatrene om lønn/honorar for enkeltstående produksjoner. I disse gruppene vil vi finne en del medlemmer som tar oppdrag som selvstendig næringsdrivende. Vi har ikke gått nærmere inn på denne gruppen, men de relevante avtalene kan finnes på:

[http://spekter.compendia.no/kunder/nto/avtaler.nsf/oversikt?ReadForm&kuni=C
OMW-7RZBU3](http://spekter.compendia.no/kunder/nto/avtaler.nsf/oversikt?ReadForm&kuni=COMW-7RZBU3)

Andre interesseorganisasjoner der mange jobber på oppdrag

- Grafill (grafikere)
- Organisasjonene for ulike typer forfattere og oversettere
- Organisasjoner som retter seg inn mot frilansere med råd og nyheter

4. Arbeidsgivere og oppdragsgivere

Det er en rekke arbeidsgivere eller oppdragsgivere som benytter korte ansettelser/avgrensede oppdrag innen kunstnerisk virksomhet, kunstnerisk relaterte oppdrag eller kurs/seminarer:

- Offentlig eide kulturinstitusjoner (teatre, opera, orkestre). I tillegg kommer enkelte ensembler som er organisert i form av stiftelser. Disse vil ha faste og midlertidig ansatte, men kan også benytte selvstendige eller ikke-ansatte lønnstakere.
- Andre offentlige oppdragsgivere, inkludert stiftelser etc. : Kulturskoler, skoler, biblioteker, museer, kirker, NRK, Rikskonsertene mm.
- Ideelle/frivillige organisasjoner uten profittmål som omfatter korps, kors, ungdomslag, amatørteaterlag, leikarringer osv.
- Andre private aktører som kommersielle oppsetninger, bedrifter som etterspør enkeltstående underholdningsoppdrag, privatundervisning og private skoler for dans og ballett, forlag for bøker osv.

Mange oppdragsgiverne/arbeidsgiverne er organisert på en eller annen måte. Noen befinner seg i tradisjonelle arbeidsgiverorganisasjoner. Teatre, orkestre, opera og NRK er i arbeidsgiverorganisasjonen Spekter og er dekket av tariffavtaler. Kulturskoler drivers i regi av kommunene og er dermed en del av KS/Oslo kommune sitt tariffområde. Det samme vil gjelde biblioteker. Vi finner også kulturinstitusjoner i Hovedorganisasjonen Virke, som blant annet har medlemmer innen kultur og blant ideelle organisasjoner.

I andre tilfeller vil det finnes organisasjoner som samler potensielle oppdragsgivere/arbeidsgivere, men uten at disse har fullmakter til å inngå forpliktende avtaler som angår ansettelser eller betaling for oppdrag. Eksempler er Norsk Korforbund og Norges Musikkorps Forbund. Det finnes mange lignende paraplyorganisasjoner innen kulturfeltet og på andre frivillighetsområder som idrett, ungdomsarbeid og friluftsliv. Eksempler er Noregs Ungdomslag, Norsk musikkråd, Landsrådet for Norges barne- og Ungdomsorganisasjoner, FolkOrg, Folkeakademienes Landsforbund, De Unges Orkesterforbund osv. Listen kunne vært mye lengre.

I det senere har myndighetene satset på kultur gjennom tiltak som Den kulturelle skolesekken (som skal sørge for at elever får møte profesjonell kunst og kultur i skolen) og Den kulturelle spaserstokken som skal bidra til kulturtilbud for eldre. Den sistnevnte ordningen er nå lagt om, og er en del av tilskuddet til fylkeskommunene. Den førstnevnte ordningen er under omlegging. En ny etat, «Kulturtanken», skal samle aktiviteter som i dag ligger under Rikskonsertene (musikk) og aktiviteter som ligger under Den kulturelle skolesekken (andre typer kulturformidling). Det vil fortsatt være kommuner og fylkeskommuner som bestiller/ kjøper kulturtilbud. Disse kan gjøre det i form av å ansette

kulturutøverne midlertidig (lønnsarbeid) eller ved at kulturutøverne krever honorar som selvstendig næringsdrivende.

5. Avtaler og retningslinjer for avlønning av frilansere/korte oppdrag

Det finnes ulike måter å regulere lønn- og honorar på for ulike grupper oppdragstakere. Et skille går mellom om det er avtalte satser, rådgivende satser eller ingen retningsgivende satser.

- Avtalte og bindende satser, først og fremst minstelønn/minstesatser
- (Omforente) rådgivende satser som avtales i felleskap av organisasjoner/paraplyorganisasjoner på begge sider
- (Ensidige) rådgivende satser som anbefales av en av partene, vanligvis en organisasjon for arbeidstakere/oppdragstakere
- Ingen retningsgivende eller bindende satser (helt opp til de enkelte parter)

Det vil være ulike satser for ansette lønnstakere og for selvstendig næringsdrivende, eventuelt også for frilansere som er ikke-ansatte lønnstakere.

Forpliktende avtaler og bindende satser vil først og fremst gjelde lønnstakere og finnes i områder der man har tradisjon for fast ansettelse (teatre, orkestre, kommunalt ansatte i kulturskolen osv.). Her reguleres også korte ansettelser (midlertidig ansettelse, timelønn eller lønn per dag) gjennom tariffavtalene. I slike bransjer/for slike grupper kan anbefalte satser (lønn eller honorar) for ikke-tariffregulerte områder ta utgangspunkt i det lønnsnivået som er etablert i relevante tariffavtaler.

Avtaler med tariffestede satser for lønnstakere med korte ansettelser

- NRK Drama (NSF og Spekter)

<http://www.skuespillerforbund.no/avtaler-tariffer/nrk-avtalen/>

- Filmavtalen (NSF og Virke)

<http://www.skuespillerforbund.no/avtaler-tariffer/filmavtalen/>

- NRK Kringkastingsorkesteret (MFO og Spekter), jf 13.7

http://www.musikerorg.no/_upl/ovk_ntl-mfo_ferdig_redigert_2014-20161.pdf

Bestemmelsene for 2016 finnes hos Riksmekleren:

http://www.musikerorg.no/_upl/160512_meklers_motebok.pdf

- Avalene innen teater for midlertidig ansatte musikere (MFO og Spekter)

http://www.musikerorg.no/upl/leilighetsvis_tilsatte_teatermusikere_og_sangere_pr_1.4.2014.pdf

Ny avtaletekst for 2016-2018 er godkjent, men ikke lagt ut.

- Rikskonsertene (MFO og Kulturdepartementet og Rikskonsertene)

http://www.musikerorg.no/upl/223.8-2_overenskomst_med_rikskonsertene_pr_1.1.20161.pdf

I denne typen avtaler tar lønnsatsene utgangspunkt i at det dreier seg om midlertidig ansatte arbeidstakere (dvs. at de ikke regulerer ikke-ansatt lønnstaker eller selvstendig næringsdrivende). I noen tilfeller oppgis ikke egne satser for korte oppdrag (disse må beregnes med utgangspunkt i månedslønn). I andre tilfeller har man en minstesats per dag (skuespillere) eller per framsmøte/forestilling (musikere), og eventuelt også en minste timesats for kostymeprøver, for leseprøver osv. Der man bruker satser for antall dagers arbeid eller antall framsmøter er satsene satt på et nivå for å dekke at det må brukes tid i forkant og man har funnet en «passende» sats. Noen ganger viser avtalene til at dette er minstesatser, andre ganger ikke.

Skuespillere

I Filmavtalen opererer man med en minstelønn per dag for *skuespillere* på kroner 5442 (satser per 1.9 2015). Kostymeprøver skal lønnes med 398 kroner per time og leseprøver med 641 kroner per time. Satsene i avtalen for NRK Drama (også Norsk Skuespillerforbund) ligger om lag på samme nivå, men med noe høyere satser for kostyme- og leseprøver. En tredje avtale (TV-drama utenom NRK) har en tredje type sats. For å forstå satsene må man ta høyde for at det ligger betydelige forberedelser (innstudere rollen og lære replikkene) i forkant. Dagsatsene her er dermed langt høyere enn f.eks. for orkestermusikere og sangere. Feriepenger vil komme i tillegg til disse satsene, og tariffavtalene har en rekke andre bestemmelser som gjelder lønnstakere, inkludert bestemmelser knyttet til royalté etc.

Musikere, sangere og dansere

Tariffavtalene for *musikere* operer gjerne med satser for «leilighetsansatte musikere» og tilsvarende for satser for korsangere. Med leilighetsansatt menes musikere/sangere som ansettes for en kortere periode. Disse satsene gjelder musikere som ansettes for mindre enn en måned, og bestemmelsene er del av tariffavtalene for teater, opera og orkestre. Her lønnes det per oppsmøte. En vanlig modell i orkestrene er at ett oppsmøte (inntil 3 timer) betales med 1/22 månedslønn, mens et oppsmøte på over 3 timer teller 1/17 månedslønn. For korsanger er det ulike satser for prøve og forestilling. Det samme gjelder for teatermusikere (per 2014 kr 1600,- per prøve inntil 3 timer, så kr 267 per påbegynt halvtime, forestilling lønnes med kr 1911,- og dobbeltforestilling med en dagsats til).

Avtalene angir vanligvis hvilken månedslønn det skal tas utgangspunkt i, og denne settes noe høyere for frilansmusikere (det vil her bety musikere som ikke er fast ansatt i et annet orkester). Dette gir per 2014 satser for oppsmøte (forestilling inntil tre timer) i

størrelsesorden 1600 – 1900 kroner. For korsangere og teatermusikere er det i tillegg satsene ulike for forestilling og prøve.

Satser for 2016 er så langt ikke lagt ut, jf. at oppgjørene er under uravstemming i juni 2016.

For Kringkastingsorkesteret betales midlertidig ansatte musikere («frilansmusikere») 548,- kroner per time (per 2016). Oppdrag i Kringkastingsorkesteret skal lønnes med minst 3 timer, tilreisende med minst 4 timer og oppdrag på reise skal lønnes med minst 5 timer per dag.

Et tredje område er Rikskonsertene, inkludert ordningen med skolekonserter. Per 1.1 2016 skal hver utøver på turne ha kr 3 055 i lønn per konsertdag. Produksjonsprøver skal lønnes med kr. 465. Avtalen regulerer også andre forhold knyttet til denne typen oppdrag. Satsene er de samme for musikere og dansere (NoDa).

Dette vil si at innenfor det tariffregulerte området (kunstinstitusjonene bredt definert) brukes det overfor korttidsansatte lønnstakere satser per dag eller per oppmøte som skal avspeile at dette er «aktiv» tid. Svært grovt regnet kan man si at satsene vil ligge på timelønnen ganger to (og litt til). Her kan man anta at det legges til grunn at utøverne trenger tid til innstudere roller, øve med videre, og at beregningen av årsverket hentes fra praksis eller avtale for fast ansatte.

Oppdrag i Den kulturelle skolesekken

Når det gjelder den kulturelle skolesekken har organisasjonene i Kunstneralliansen forhandlet fram en avtale med Akershus fylkeskommune. Det er ikke inngått avtaler med øvrige fylkeskommuner, men kunstnerorganisasjonene anbefaler at avtalen med Akershus fylkeskommune legges til grunn. En god del fylkeskommuner og kommuner (store kommuner har egne ordninger) har bestemt seg for å følge avtalen for Akershus, men ikke alle.

Det finnes to avtaler, en for lønnstakere og en for selvstendig næringsdrivende. Avtalene gjelder formidlende kunstnere (ikke instruksjon/pedagogiske oppgaver).

- Lønn/honorar per formidlingsdag er fra 1.1 2016:
  - 2894 kroner per dag for lønnstakere
  - 3718 kroner per dag for oppdragstakere
- Det er bestemmelser om hvor mange timers formidling det skal være per dag.
- Tid til avtalt forarbeid, inkludert møter, lønnes per time med:
  - 441 kroner per time fra 1.1 2016 for lønnstakere
  - 566 kroner per time fra 1.1 2016 for selvstendige
- For lønnstakere kommer feriepenger i tillegg
- Avtalen regulerer også reisekostnader, forsikringer, regler ved avlysning osv.

Norske Dansekunstnere (NoDa). Avtale med PRODA – pedagoger

Avtalene for skuespillere, musikere og dansekunstnere nevnt ovenfor gjelder stillinger som er knyttet til kunstnerisk formidling. Norske Dansekunstnere (NoDa) har også en tariffavtale for pedagoger ansatt ved PRODA. PRODA er en stiftelse som skal bidra til å gi profesjonelle dansekunstnere et kontinuerlig tilbud om gratis daglig trening, danse-teknisk og faglig utvikling i form av danseklasser for profesjonelle dansere. Tariffavtalen regulerer lønns- og arbeidsforholdene for pedagoger som er instruktører i disse klassene:

De nåværende satsene er per 1.4 2016:

Ansiennitet	60 min	90 min	120 min
0-10 år	925	1 234	1 643
over 10 år	1 158	1 381	1 841

Her er forberedelser og etterarbeid innarbeidet i satsene, jf. at man betales per undervisningstime. Ved undervisning av kurs/seminarer/workshop o.l. skal lønnen baseres på timebetaling utfra 90 minutters klasse.

Feriepenger kommer i tillegg (12 prosent av årslønn). Avtalen regulerer ulike andre forhold, inkludert at korttidsansatte pedagoger har rett til sykelønn i arbeidsgiverperioden (jf. at arbeidsgivers lønnsplikt ellers utløses når arbeidsforholdet har vart over en måned) samt at statens satser skal benyttes ved reise.

Veiledende satser for private ballettskoler - pedagoger

Mange private danseskoler drives av personer med tilknytning til NoDa. NoDa har utarbeidet veiledede satser også for disse. Tidligere var disse satsene forpliktende minstesatser, men dette er endret fra 1.7 2016 til veiledende satser. Begrunnelsen var den konkurransen som private ballettskoler opplever fra andre aktører, inkludert idrettslag og SFO. Samtidig ble det innført satser for tre kategorier arbeidstakere: assistenter, danselærere og dansepedagoger. De to siste gruppene har høyskoleutdanning.

- Assistent: Eksempelvis elever ved skolene som har tilegnet seg nok kompetanse til å undervise enkelte klasser og er under spesiell faglig oppfølging
- Danselærer: Definert som BA i dans eller tilsvarende profesjonell erfaring som danser eller koreograf. (Skoler som f.eks Bårdar akademiet, KHIO, Musikkteaterhøyskolen, Spin Off, Skolen for samtidsdans, Flow, Circle)
- Dansepedagog: har BA i dans + pedagogikk.

Pedagoger uten formell pedagogisk utdanning kan få sin kompetanse vurdert etter 6 år for å få mulighet til å innsettes i lønnsstrinn 0 i tabellen for "Dansepedagog", og deretter følge den tabellen.

Ansiennitet beregnes som følger:

Ved innplassering skal det beregnes ansiennitet fra tidligere arbeidserfaring i pedagogisk, skapende og utøvende arbeid. Pedagogisk erfaring beregnes slik: minimum 8 klasser inntil 60 min. i 28 uker pr år, gir ett års ansiennitet. Annen relevant kompetanse skal gi uttelling i ansienni-

tetsvurderingen. Annen erfaring, som danser eller koreograf i profesjonell sammenheng skal tillegges betydelig vekt, men aldri slik at ansienniteten totalt stiger mer enn «et år for et år».

Satsene i avtalene per 1.7 spenner fra 231 kroner (arbeidstakere 16-18 år) til kr 653 (dansepedagoger med 14 års erfaring). Anbefalt oppstartlønn for danselærer er kr 342 og start for dansepedagog (3 år med pedagogikk) er kr 436. For dansepedagoger med topp ansiennitet er den anbefalte lønnsatsen 638 kr per time. For pedagoger i fulle stillinger beregnes 18 timer undervisning i 36 uker. For å anslå stillingsstørrelse regnes én undervisningstime som to timer utfra lønn.

Satser og skjema for å kalkulere stillingsstørrelse finnes på NOFA sin hjemmeside:

http://norskedansekunstnere.no/?page_id=7596

http://norskedansekunstnere.no/?page_id=1210

Dirigenter og instruktører i korps og kor – anbefalte satser

Det finnes tre avtaler (Norsk Korforbund, Norsk Musikkorpsforbund og Norsk Musikkråd). Avtalene er anbefalte standardkontrakter, ikke bindene tariffavtaler. Disse avtalene legger til grunn at dirigent/instruktør ansettes i en angitt stillingsprosent (ansatt lønnstaker). Lønnsatsen som anbefales brukt er lønnsnivå for lærere i de kommunale kulturskolene.

- Dirigenter og instruktører lønnes iht. lønnsbestemmelsene for kommunalt tilsatte musikk- og kulturskolelærere
- Det er utarbeidet arbeidsbeskrivelser, der beregningen av stillingsstørrelse er et vesentlig element. Her tar man utgangspunkt i antall øvelser, konserter etc., og beregner med utgangspunkt i dette, annen tid, inkludert tid til forberedelser og egenutvikling.
- Hvis dirigenten/instruktøren er næringsdrivende finnes en anbefalt kontrakt uten honorarsatser.

Det finnes også en veiledning for tilsetting. Her berøres spørsmålet om kompetanse, inkludert realkompetanse:

Fastsetting av dirigentens lønn foretas på samme måte som for musikk- og kulturskolelærere, ut fra minimums satser i den kommunale hovedtariffavtalen. Dirigenter som ellers underviser i kulturskole, skoleverk eller høyskole eller som arbeider som yrkesmusikere, bør beholde den lønsplassering de allerede har i denne stillingen.

Dersom dirigenten mangler formell høyere utdanning, kan musikkorpsset foreta en vurdering av dirigentens faktiske kompetanse. Det skal ved en slik vurdering tas hensyn til annen dokumentert utdanning/ kurs/ kompetanse som er relevant for stillingen. I tillegg skal det tas hensyn til den samlede erfaring dirigenten har med arbeid i musikkorps, og hvilke resultater som er oppnådd.

Avtalene finnes på <http://www.musikerorg.no/s.cfm/70-26/kontrakter-og-skjema>.

Timelønn i kulturskolen og undervisningstimer per årsverk

Lønn og arbeidstid i kulturskolen reguleres i tariffavtalene i kommunal sektor (hovedtariffavtalen KS og tariffavtalen for Oslo Kommune – dokument 25). Lærere i kulturskolen følger lønnsinnplasseringene for lærere (undervisningspersonell).⁴ De sentrale forhandlingene i kulturskolesektoren foregår mellom MFO (LO Kommune) og KS.⁵

De fleste som underviser i kulturskolen vil i dag ha kulturfaglig utdanning på høgsolenivå, men har ikke alltid pedagogisk utdanning. I prinsippet lønnes arbeidstakere uten høyere utdanning innen relevante fag som lærer uten godkjenning. Men MFO viser til at arbeidstakere med betydelig realkompetanse kan forhandle seg fram til innplassering som om de hadde formell utdanning i faget. Dette avhenger likevel av at det er etterspørsel etter denne typen kompetanse (for eksempel innen folkemusikk).

Sats for timelønnede i skoleverket – KS

Man finner en enkel form for timelønn ved å dividere årslønn med 1950 timer. Denne avspeiler hva man får per time gitt at man jobber gjennom et helt år. Denne sier imidlertid lite om hvilken lønn som benyttes for timelønnede lærere/pedagoger. For denne gruppen beregnes timelønna med utgangspunkt i at den også skal dekke tid til forberedelser, etterarbeid og annet som kommer i tillegg til tiden i klasserommet. I skoleverket (KS) beregnes timelønn for undervisning etter følgende formel (jf. .HTA i KS, kapittel 1 punkt 12.4):

$$\frac{\text{Årslønn} \times 1400 \times 100}{\text{Årsramme} \times 1687,5 \times 112} = \text{Timelønn}$$

Antall timer som skal jobbes i undervisningsstillinger er beregnet til 1687,5 timer når ferie og helgedager er tatt bort. I kulturskolene praktiseres en årsramme med maksimalt 741 klokketimer (60 minutter) eller 988 undervisningstimer (45 minutter). Denne rammen kan være lavere gjennom lokal særavtale. Årslønn i kulturskolen varierer etter formalkompetanse, ansiennitet og eventuelle individuelle tillegg. Den sentrale tariffavtalen gir minstelønn for ulike stillingsgrupper. Mange lærere vil ha tillegg utover minstelønn, ikke minst etter noen år.

En kulturskolelærer med innplassering som nyutdannet lærer har ca 370 000 kroner i lønn (minstesaten i KS-avtalen). Som timelønnet vil vedkommende ha en timelønn på ca 370 kroner (60 minutters time) gitt en årsramme på 741 undervisningstimer (jf. formelen ovenfor). For en adjunkt med topp ansiennitet (16 år) er minstelønn 480 000, noe som gir en timelønn (60 min.) på 480 kroner. «Lærer uten utdanning» skal i henhold til avtaleverket lønnes som fagarbeider med en minstelønn per år varierer fra 316 300 til

⁴ http://www.musikerorg.no/text.cfm/0_110/kompetanselonn-mm-i-musikk-og-kulturskole

⁵ Norske dansekunstnere (NoDa), som er et frittstående og relativt lite særforbund i denne sammenhengen, har ikke forhandlingsrett. NoDa og MFO har imidlertid en samarbeidsavtale som går ut på at MFO forhandler i KS-systemet og at NoDa skal bidra med faglige råd på vegne av dansepedagogene. Som følge av denne avtalen kan dansepedagogene være medlem i både NoDa og MFO. MFO-tillitsvalgte i kulturskolen plikter å ivareta NoDa-pedagogenes interesser.

375 100 kroner avhengig av ansiennitet. Disse vil da få en timelønn (per undervisningstime) på 316 til 375 kroner. Feriepenger vil komme i tillegg til denne timelønnsatsen.

Hovedtariffavtalen KS for 2014-2016 (ny versjon for 2016-2018 vil etter hvert bli lagt ut)

https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Tariff/Tariff%202014/Hovedtariffavtalen_UNIO.pdf

Oslo kommune – timelønnede i kulturskolen

I tariffavtalen for Oslo kommune (dokument 25) har MFO en særbestemmelse om vikartimer og midlertidig ansettelse:

5.1 Vikartimer og midlertidige tilsetninger av under 1 måneds varighet lønnes etter tabell for 37,5 timers uke med 2 ganger faktisk medgått tid til undervisning/utøvende virksomhet.

<http://www.utdanningsforbundet.no/upload/Fylkeslag/Oslo/Verkt%20c3%b8yskassa/Dokument%2025%20-%20hovedtariffavtalen%201.%20mai%202014%20-%202030.%20april%202016.pdf>

Dette betyr at i kulturskolen vil timelønnede ha en sats som er ca. to ganger timelønn for fast ansatte (årslønn/1950) + feriepenger.

Lærere, instruktører og ledere på kurs i regi av NMF

Det fantes opprinnelig en særavtale for lærere, instruktører og ledere på kurs (sommerkurs) i regi av Norsk Musikkforbund. Denne ble inngått i 2008 og utløp 31. desember samme år. Partene er ikke kommet fram til enighet om noen fornyelse. Det finnes derfor ingen slike reguleringer per dato. MFO oppgir på sine hjemmesider at

Spørsmålet om lønn og andre vilkår på NMFs kurs må nå avklares i individuelle forhandlinger mellom NMF og de lærerne og instruktørene som tilbyr slike oppdrag. MFO minner om at ingen medlemmer bør påta seg oppdrag før vilkårene er stadfestet i et akseptabelt, skriftlig tilbud som omhandler både lønn og andre arbeidsvilkår.

MFO anbefalte satser for privatundervisning og seminarer

MFO rådgir også sine medlemmer når det gjelder privatundervisning. Man går ikke nærmere inn på hvilken type privatundervisning dette gjelder.

- MFO anbefaler sine medlemmer å ta utgangspunkt i årslønna for kulturskoler
  - Her vil det være ulike satser etter utdanning/kvalifikasjoner
- Timelønn= årslønn/1950 timer (NB: Dette er en annen type timelønn enn den som gjelder for timelønnede lærere.)

- Hvis oppdraget gjennomføres som næringsdrivende ganges satsen med 1,368 for å ta høyde for at arbeidsgiver her ikke betaler trygdeavgift eller feriepenger.
- MFO anbefaler å beregne én time forberedelse for én time undervisning

MFO har også en anbefalt minstesats for seminarer. Denne er nå på 735 kroner per time og 4410 kroner per dag (inntil 6 timer).

MFO – minstesats for konserter 2016

MFOs forbundsstyre fattet i 2016(?) følgende vedtak om anbefalte satser for konserter. «Det nye anbefalte minstehonoraret er kr 4 210 pr. musiker pr. konsert. For evt. opptak og/eller kringkasting skal det avtales særskilt honorar i tillegg til dette. Utgifter til reise, opphold og kost skal dekkes iht. faktiske kostnader eller satsene i statens reiseregulativ.»

Anbefalte satser for selvstendig næringsdrivende og konkurranselovgivning

Flere fagforbund som organiserer selvstendig næringsdrivende viser til at man ved å utvikle og formidle anbefalte satser for selvstendig næringsdrivende risikerer å komme i konflikt med konkurranselovgivningen og dermed risikere gebyr. Grafill (som organiserer grafiske designere med mer) sier på sine hjemmesider:

«Mange av våre medlemmer etterspør priser i forhold til hva de kan ta seg betalt for oppdrag. Denne problemstillingen gjelder spesielt for nyutdannede designere og illustratører. Vi har i den forbindelse diskutert muligheten til å presentere veiledende priser på våre nettsider. Dette er, i følge konkurransetilsynet, ikke helt uproblematisk da publisering av priser lett kan rammes av forbudet i konkurranseloven § 10 om hindring av fri konkurranse. Vurderingstemaet i forhold til bestemmelsen, vil være om prisopplysning i realiteten hemmer fri konkurranse. Således spiller det ingen rolle om man kaller det veiledende pris, prisenorm, eller fast pris. Poenget er at Grafill ikke kan anbefale våre medlemmer en gitt pris for et konkret oppdrag. Da Grafill høsten 2011 benvendte seg til Konkurransetilsynet for å forhøre seg om hvor grensen lå for hva det kunne opplyses om uten å komme i strid med reglene, fikk vi til svar at Konkurransetilsynet ikke vurderer enkeltsaker. Det er derfor opp til hver enkelt organisasjon/foretak etc. å påse at man opptrer i tråd med lovens bestemmelser. Brudd på loven kan medføre ileggelse av gebyr jf. § 29.» www.grafill.no/wiki/prissetting-av-arbeid

Andre organisasjoner som organiserer oppdragstakere i form av selvstendig næringsdrivende er også klar over denne utfordringen, og er forsiktige i å gå langt i å anbefale en bestemt pris (honorar). Dette vil i mange tilfeller gi en utfordring for organisasjonene og deres medlemmer, siden oppdragsgivere i en del tilfeller ikke ønsker å ansatte midlertidig, men kjøpe tjenesten i form av et oppdrag som utføres av en selvstendig næringsdrivende.

MFO viser til at de vanligvis anbefaler sine medlemmer å utføre oppdrag som lønns-takere (timelønnede), men at mange oppdragsgivere avslår dette fordi de ikke vil påta

seg arbeidsgiveransvaret. MFOs vurdering av at deres medlemmer som oftest er best tjent ved å være lønnstakere i midlertidig ansettelse (for oppdraget), er basert på forskjellene i rettigheter for selvstendig næringsdrivende og lønnstakere. Men organisasjonen viser til at svært mange av deres medlemmer utfører oppdrag som selvstendig næringsdrivende, og viser samtidig til at medlemmene kombinerer det å ta noen oppdrag som lønnstaker og andre som selvstendig næringsdrivende.

Kunstnernetverket diskuterer også forholdet mellom oppdrag som lønnstaker vs. oppdrag som næringsdrivende, og viser til at kunstnere som opptrer som næringsdrivende har færre rettigheter.⁶ Reglene for ikke-ansatte lønnstakere (frilansere i folketrygdlovens forstand) er nå under vurdering, jf. høringsutkast av 20.11.2015.⁷

---

⁶ http://www.kunstnernetverket.no/pdf/20140813_notat_dks.pdf

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-om-endret-fastsetting-av-grunnlaget-for-korttidstelsene-etter-folketrygdloven-kapittel-8-9-og-14-sykepenger-foreldrepenger-svangerskaps penger-omsorgs--og-opplaringspenger-og-pleiepenger/id2462682/>

6. Muligheter og overveielser knyttet til timelønn og honorar

Lønn og systemer for å fastsette lønn

- De fleste satsene som er avtalt eller anbefalt gjelder lønnstakere i midlertidig ansettelse /timebasert kontrakt og tar utgangspunkt i det lønnsnivået som fast ansatte i yrket/bransjen har gjennom sine tariffavtaler. For lønnstakere vil feriepenger og andre lov- og tariffestede rettigheter i ansettelsesforhold komme i tillegg. I de tilfellene der det er egne separate avtaler for midlertidig ansatte/korttidsansatte (f.eks. Rikskonsertene), vil bestemmelsene ofte være enklere. Ansettelsesformen ikke-ansatt lønnstaker gjenfinnes i liten grad i de avtalene der lønn for korte oppdrag er tariffregulert eller avtalt gjennom anbefalte satser/kontrakter.
- Disse ulike avtalene og anbefalingene for lønnstakere tar utgangspunkt i lønnsnivå som fast ansatt (eventuelt en form for gjennomsnitt/standard) og beregner en sats som tar høyde for at avlønningen av timeansatte må være høyere enn for fast ansatte for at de to gruppene skal ha like forhold. Dette innebærer at timelønn som fast ansatt (årslønn/1950) må ganger med en faktor på fra 2 til 2,5. Påslaget synes å være noe høyere for kunstnerisk virksomhet sammenlignet med pedagogiske oppgaver/oppdrag.
- Mange tariffavtaler for utøvende kunstnere har satser som er basert på korte ansettelser (midlertid ansatt under en måned, eventuelt kun for noen dager). Lønn beregnes på ulik måte (per dag, per oppmøte, per time). Disse satsene tar hensyn til at selve formidlingen (konsert eller orkesterøvelse) kun er en del av oppdraget. Timelønn basert på framført tid vil ligge 2 til 2,5 gang over årslønn/1950 timer (timelønn for vanlig ansatte). Korttidsansatte får i tillegg ferielønn og eventuelle andre tillegg i henhold til tariffavtalen i bransjen. I noen av musikeravtalene sikres arbeidstakere som ikke har fast tilknytning til et orkester (fast jobb i ryggen) noe høyere lønn, det vil si at det for disse brukes en annen sats.
- Når det gjelder satser i tariffavtalene vil disse i en del tilfeller være minstelønnsatser, f.eks. i kommunal sektor (kulturskolen). For ordinært ansatte i kommunal sektor er det vanlig at lønnen ligger høyere enn minstesatsene i regulativet.
- Kulturskolens lønnsnivå, lærergruppens innplassering og undervisningsplikten i kulturskolen (en årsramme på 741 timer eller mindre per år) legger føringer på mye av det som finnes av anbefalte satser for pedagogisk arbeid for musikere og (delvis) dansere. Tariffavtalene i KS, Oslo kommune m.fl. har beregningsformler for timelønn for undervisning i skoleverket, og disse brukes også i kulturskolen. Timelønn for en undervisningstime (60 minutter) vil ligge om lag 2 ganger så høyt som års-

lønn/1950 timer (timelønn gitt fast ansettelse). Timelønnede i kommunal sektor får i tillegg ferielønn og andre tillegg etter tariffavtalen i bransjen.

- En tredje type systemer for å beregne lønn finner vi i anbefalte kontrakter for dirigenter og instruktører i korp og kor. Her tar man utgangspunkt i lønn i kulturskolen (vanlig ansatte) og korrigerer stillingsstørrelse med en faktor som for tid til egenutvikling, forberedelser osv. Disse kontraktene og anbefalte rutiner for beregningen av stillingsstørrelse (inkludert egentid og forberedelser) har mye til felles med hvordan lønn og undervisningstid beregnes i kulturskolen. Man kan argumentere for at disse skjemaene er tilpasset regelmessige oppdrag av en viss størrelse/lengde framfor engangsoppdrag, helgekurs og lignende.
- Satser for dansepedagoger i PRODA synes å ligge høyere enn satsene timelønnede i kulturskolen. Satser for timelønnede pedagoger i private ballettskoler er på sin side lavere, iallfall for den gruppen som kun lønnes per time og ikke har en deltidskontrakt. Men også for sistnevnte ligger en føring som peker i retning av at en undervisningstime (60 minutter) = to timer lønnet tid når man skal beregne stillingsbrøk.
- Formidlingsoppdrag (som lønnstaker) i regi av Den kulturelle skolesekken lønnes per formidlingsdag (ca. 2900 kr). Dette beløpet kan ikke omregnes eksakt som timelønn. Noen oppdrag vil ikke kreve fulle dager, andre oppdrag vil kreve mer fravær/bruk av tid. Avtalen for legger imidlertid føringer på arbeidsmengde i et slikt oppdrag (antall timers formidling osv.). Lønnstakere på korttidsoppdrag med Rikskonsertene har en avtalt lønn per dag på drøye 3000 kr. Også her kommer feriepenger med mer i tillegg siden dette er satser for lønnstakere. Avtalen er under reforhandling grunnet omleggingen av Den kulturelle skolesekken.

Selvstendig næringsdrivende

- Det er færre avtalte eller anbefalte satser som er rettet mot selvstendig næringsdrivende. Konkurranselovgivningen bidrar til at det er vanskelig for organisasjonene å komme med slike anbefalinger eller på annen måte legge føringer på hvilke priser medlemmene skal ta for sine oppdrag. Dette begrenser handlingsrommet for organisasjoner i bransjer der mange opptrer som selvstendig næringsdrivende.
- MFO opplever også at det er krevende å få gjennomslag for at oppdrag skal avtales i form av midlertidig ansettelse og at en del større og mindre oppdragsgivere insisterer på at oppdraget må faktureres som selvstendig næringsdrivende. Dette gjelder også oppdragsgivere innen områder med tariffavtale (f.eks. fylkeskommuner i Den kulturelle skolesekken). Det anbefales å se til lønn i relevante yrker (f.eks. kulturskolen) ved fastsettelse av krav om lønn eller honorar.
- «Påslaget» som selvstendig næringsdrivende får sammenlignet med lønnstakere vil variere. I Den kulturelle skolesekken gis et påslag i lønnsatsen på om lag 1,28. Grovt regnet vil dette motsvare arbeidsgivers besparelse ved å slippe å betale feriepenger og arbeidsgiveravgift samt justert for at selvstendige har høyere trygdeavgift enn lønnstakere.

- MFO anbefaler på sin side et påslag i timelønna på 1,368 ved oppdrag som selvstendig næringsdrivende.

Forpliktende eller anbefalte satser på områder som ikke reguleres av tariffavtale

- Med unntak av de anbefalte (men ikke forpliktende) avtalene som MFO har inngått med korps og kor, og avtalene for dansere med arbeidsgivere som har nær tilknytning til NoDa, er det få eksempler på at arbeidstakerorganisasjonene har oppnådd forpliktende avtaler om lønn (eller honorar) på områder hvor det ikke har lang tradisjon for å ha tariffavtaler for lønnstakere.

Kompetanse og realkompetanse

- Flere av kunstnerorganisasjonene retter seg mot yrkesutøvere med høyskole, selv om disse organisasjonene også kan ta opp som medlemmer personer med betydelig dokumentert kunstnerisk virksomhet. MFO har ikke denne typen krav, men oppgir at svært mange av deres medlemmer har en musikkfaglig utdanning.
- De aller fleste lønnssetningene for korttidsansatte kunstnere er basert på hvilken type stilling man er ansatt i. I dag vil de fleste skuespillere, dansere og musikere i denne typen stillinger ha en kunstfaglig utdanning.
- De fleste ansatte i kulturskolen vil i dag ha en kunstfaglig utdanning på høyere nivå. I skoleverket skal lærere uten godkjent utdanning avlønnes som minimum faglærer. Kulturskolene følger pedagogstillinger i skoleverket ved innplassering, men kan i praksis velge å se bort fra kravene om pedagogisk utdanning. Hvis det i kulturskolen er etterspørsel etter en viss form for kompetanse som arbeidstakeren kan tilby, vil det likevel være mulig å argumentere for en høyere innplassering. Folkemusikere i kulturskolen ble nevnt som en sårbar gruppe.
- Det finnes regler for beregning av ansiennitet i ulike tariffavtaler, jf. at lønn øker med ansiennitet. For dirigenter og instruktører i korps, kor og musikklag anbefaler man å bruke ansiennitetsberegningen fra kommunal sektor (KS), men med presisjoner som er tilpasset denne typen oppdrag. All relevant praksis skal telles med, også fra privat sektor og man ikke avkorte/omregne på grunn av deltidsstilling.
- I de omforente retningslinjene for avlønning av dirigenter/instruktører i korps og kor heter det at arbeidsgiver/oppdragsgiver (korps, kor, musikklag) kan foreta en vurdering av faktisk kompetanse. Her skal det tas hensyn til annen dokumentert utdanning, kurs eller kompetanse som er relevant for stillingen og samlet erfaring i andre korps/kor/musikklag samt oppnådde resultater.
- I de anbefalte avtalene for korps, kor mm. heter det at de som har en innplassering i kulturskolen bør få beholde denne.

- I avtalen for dansere (private danseskoler) vises det til at danselæreren kan få opprykk til dansepedagog ved å dokumentere et visst antall år med pedagogisk erfaring.
- Det som finnes av ordninger for vurdering av/godkjenning av realkompetanse gjelder først og fremst opptak til høyere utdanning uten formell studiekompetanse.

Andre forhold som reguleres

- Det vil også være viktig at man avklarer om oppdraget skal lønnes som ansatt lønnstaker, ikke-ansatt lønnstaker eller næringsdrivende.
- I områder som reguleres av tariffavtale vil timeansatte/korttidsansatte omfattes av en rekke bestemmelser i tariffavtalene. Her er det visse forskjeller på om det er egne avtaler for korttidsansatte eller ikke.
- Avtaler for midlertidig ansatte lønnstakere (korttidsansatte) vil vanligvis slå fast at disse skal ha feriepenger i tillegg til avtalt lønn. Ferielovens satser er lavere enn på områder som reguleres av tariffavtale.
- For utøvende kunstnere kan avtalene regulere forhold knyttet til etterbruk og eventuell kompensasjon for denne.
- Tariffavtalene vil ha regler og retningslinjer for reise, kost og opphold. Det vises til at dette er forhold som bør avtales hvis det ikke ligger en slik avtale til grunn. Man kan for eksempel bruke statens satser eller dekning etter dokumenterte utgifter.
- Andre forhold som kan reguleres er hva som skjer ved sykdom og avlysning. MFO anbefaler sine medlemmer å være forsiktig med å åpne for muligheten for avlysninger (her vil det ofte være snakk om enkeltoppdrag), mens det i avtalene for dansere slås fast at danselærer/pedagog skal ha betalt for minst fire uker hvis en klasse avlyses.

Fastsettelse av lønn og honorar for korttidsoppdrag på det kunstneriske feltet

Fafo

Borggata 2B/Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
www.fafo.no

Fafo-notat 2016:19
ISSN 0804-5135
Bestillingsnr. 10243